

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 15 Αὐγούστου 1920

ΑΡΙΘ. 697

ΓΕΡΕΚΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΛΑΙΩΝΣ : Νεκρική ὠδή.
Η. ΤΡΑΝΟΣ : Ὁ Ἐθνικιστής, ὁ Ἀντιπολιτευόμενος.
Ρ. : Στὸ ἀδικαστικὸν παλληκάρι.
ΛΙΑΝ ΠΑΤΡ. ΙΜΚΩΒΙΑΗ : Ὡ διαλεχτέ κι' εὐγενικέ!...
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ — **Κ. ΚΥΡΘΑΙΟΣ** : Δὸν Κιχώτης (συνέχεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Π. ΞΗΛΑΚΟΣ : Ὁ πολιτικὸς Δραγούμης.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ὁ Ἴδας.
Ἡ Κοινὴ Γνώμη—Χωρὶς γραμματόσημο.

≡ ΝΕΚΡΙΚΗ ΩΔΗ ≡

.....Νὰ εἶμαστε γυμνασμένοι κι' ἔτοιμοι γιὰ κάθε ἀγῶνα καὶ πρὸ πάντων
γιὰ τὸν ἀγῶνα ποὺ πρέπει ν' ἀρχίσῃ γιὰ τὴν ἔνωση τῆς φυλῆς.

(ΙΔΑΣ.—Προκήρυξη στοὺς σκλαβωμένους καὶ τοὺς ἐλευθερωμένους
Ἕλληνας. Ἑλληνικὰ χρώματα 1908).

Δὲ σῶμοιαζε, λεβέντη μου, στὴ μαύρη γῆς γιὰ νάμπηξ.
(Μοιρολόγι)

Τὸ ΧΕΡΙ ποὺ ἀνεβάξει ὅπου τῆς πρέπει
τῶν ἐθνῶν τὴν κορώννα, τὴν Ἑλλάδα,
τὸ δοξάζω· τοῦ τραγουδιοῦ μου σκέπη,
πρωτοτύψωσα βωμὸ γιὰ τὴν Παλλάδα.

Μὰ κανεὶς δὲ μὲ μπόδισεν ἐμένα
νὰ τὰ στυλώνω λυρικὰ τὰ μάτια
πρὸς κάποια ὠραία πατήματ' ἀντρειωμένα,
σ' ὅποιους δρόμους καὶ σ' ὅποια μονοπάτια.

—Ἐσένα δὲ σοῦ στέκει ἀνθρώπου θρήνος·
μόνο τὸ σκουῖσμα αἰσχύλειας μιᾶς Κασσάντρας·
στὸ λόγο ἀρχοντικὸς ἀνθοῦσες κρίνος,
στὴν πράξη, ὅπου καὶ ὅπως, ἦσαν ὁ ἄντρας.

Μ α ρ τ ῦ ρ ω ν κ α ἰ ἡ ρ ῶ ω ν α ἰ μ α : τὸ αἷμα
ποὺ τὸ ἀγροικοῦσες κ' ἔβραζεν ἐντός σου
τοῦ μάρτυρα σοῦ φέρεσε τὸ στέμμα
στὸ θάνατό σου.

Ἄ ! ἡ κακὴ ὥρα ἀπὸ τῆ μαύρη Μοῖρα
(τὰ γραμμένα της ποῦς θὰ τὰ διαβάσῃ ;)
ποὺ σὲ ρούφηξε στὸν καταποτήρα,
ποὺ βουλήθηκε νὰ σὲ κομματιάσῃ

τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα, ὅταν τὸ κύμα
τὸ ἀγέρινο μᾶς ἔφερε τὸ μαῦρο
τὸ μήνυμα σὰν πάγωμα ἀπὸ μνήμα
στὸ πανηγύρι τὸ ἐθνικὸ τὸ γαῦρο,

τὸ μήνυμα, ἄ ! Τὸ δολοφόνον κρίμα,
κατάκαρδα ποὺ χτύπαε τὴν πατρίδα,
καὶ τῆς γιορτῆς ξεσκίζοντας τὸ ντύμα
καὶ τῆς χαρᾶς, τὴν ἔκανε βαρχίδα.

Μὰ κανεὶς δὲ μὲ μπόδισεν ἐμένα
στὸ θυμὸ καὶ στὸ ξάφνιασμα, ἄγρια πόσο !
τὰ λαϊκά, — ἱερὸ λείψανο, σ' ἔσένα
τὴ σκέψη λυρικὰ νὰ τὴ στυλώσω.

—Τοῦ Παγγαίου ἡ χρυσὴ καὶ τοῦ Στρυμῶνα
ἡ Ἑλληνοπούλα ἡ ποθητὴ, ὦ κατάρα !
πότε τοῦ Τούρκου κυνηγοῦ τευγόνα,
πότε μπαίγνιο τοῦ Βούλγαρου τὴ φάρα.

Στὰ Μελένικα καὶ στὰ Μοναστήρια
τοῦ ξυπνητῆ ποὺ ἀρχίζει τὸ τουφέκι,
τοῦ πρωτομάρτη ἀντάρτη, νικητήρια
δαφνοστέφανα ὁ λόγος σου τοῦ πλέκει.

Κι ἀπὸ τὴ Βοσπορίτισσα τὴν Πόλη,
ποὺ τώρα ἀπλώνει ἀσκλάβωτα τὰ χέρια,
κατετρῶντας ν' ἀνοίξῃ, ἀραξοβόλι
πανεθνικὸ, στὰ ἑλληνικὰ τὰσκέρια,

ἀπ' τὴν Πόλη τοῦ ὄνειρευτοῦ Βοσπόρου,
σὰν ἀπὸ τὴν κορφὴ, τὰ βήματά σου,
πατριδολάτρη βήματα ὀδοιπόρου
ξεκουράζοντας, ξάνοιξες μπροστά σου,

(ὅταν ὄκνοι καὶ ραχατεύαν οἱ ἄλλοι),
πλατεία, στεριάς καὶ θάλασσας μπροστά σου,
μέσ' ἀπὸ τὸ πανώριο περιγιάλι,
τὴν Ἑλλάδα τοῦ πλάστη τοῦ ἔρωτά σου.

Γιὰ τῆς φυλῆς τὴν ἔνωσην ὁ ἀγῶνας.
πάντα ἡ δόξα στὴν ἐθνικὴν ἰδέα,
τὸ σύνθημα : Καράβι καὶ Στρατώνας !
Ὅμηρε, ζῆς ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα !

Χώματα Ἑλληνικά! Σ' ἔσ᾿ θαμμένα
τῶν πατέρων τὰ κόκκαλα χιλιάδες.
Ναὸς ἢ πατρίδα, ἀνάφτε τῆς ἕνα ἕνα
τάγιοκέρια λειτουργικά, ραγιάδες!

Ναὸς. Καὶ διώχνεις, -τὸ κοντύλι σου φραγγέλι-
τοὺς νυστασμένους καὶ τοὺς γλωσσοκόπους
Μὰ τὸ προφητικό σου τὸ Βαγγέλιο
στῆς ἀρμονίας τὸ σκάλισες τοὺς τόπους.

8 8/20

Τοῦ τραγουδιοῦ ἢ φωνὴ στὸ κήρυγμά σου
φτερὰ παίονεας Νίκης πάει καὶ θάνει·
βάπτισμα νέας ζωῆς τὸ βάπτισμά σου
στοῦ δημοτικισμοῦ τὸν Ἰορδάνη.

Λευκὴ, ἄς θαλθῆ ὅπου ἔπεσες, κολώνα,
(Πῶς ἔπεσες, γραφὴ νὰ μὴν τὸ λήη...)
λευκὴ, μὲ τῆς Πατρίδας τὴν εἰκόνα·
μόνο ἐκείνη ταιριάζει νὰ σὲ κλαίη.

βουβὴ, μαρμαρωμένη νὰ σὲ κλαίη.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΕΘΝΙΚΙΣΤΗΣ, Ο ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΣ

Ἐπρωτογνωρίστηκα μὲ τὸν Ἰῶνα ἕνα ἀπόγευμα τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1911, μόλις εἶχα γυρίσει ἀπὸ τῆς Γερμανίας, στὴ ἰσόγειο τῆς ὁδοῦ Ἰοφθαλίματρείδου, πού ἦταν τότε τὰ γραφεῖα τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμιλοῦ κ. ἐκεῖ, κ' ἔπειτα στὰ καινούργια γραφεῖα τῆς ὁδοῦ Ντέκα ἀλλάξαμε μαζί τὶς πρώτες μας σκέψεις. Ἐξῶν ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση πού μᾶς ἔνωσε, ἦταν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ φανερό πὼς στεκοῦμαστέ σὲ δύο διαφορετικὲς ἀτμόσφαιρες καὶ ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἐξηγοῦταν ἀπὸ τὴ διαφορετικὴ προέλευση τοῦ καθενός. Ἐκείνος, μὲ τὴν παράδοση τῆς ἱστορικῆς οἰκογένειας, μὲ τὴ μακεδονικὴ καταγωγή, μὲ τὴ διπλωματικὴ του θέση καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὴν ἄμεση ἢ ἔμμεση δράση του στὸ μακεδονικὸν ἀγῶνα, ἦταν ἐθνικιστὴς, ἢ, ὅπως ἀλλιῶς θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, ἰδεολόγος ἱμπεριαλιστῆς. Εὔρισκε πὼς τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος δὲν ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ δημιουργήσῃ πολιτισμὸ, πὼς τὰ σύνορά του ἦταν πολὺ στενά καὶ μόνον ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ μέσα στὰ πλατύτερα σύνορα τοῦ Ἑθνους, ἐνωμένου καὶ λευτερωμένου, μπορούσε νὰ δώσει στὴ Φυλὴ τὴ δυνατότητα τῆς δημιουργίας ἑνὸς ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ, μᾶς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἔτσι ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ὑπόδουλων ἀδελφῶν ἦταν γι' αὐτὸν ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐξελιχτεῖ ἡ ζωτικότητά τῆς φυλῆς, κ' ἐπομένως ὁ προορισμὸς τοῦ Κράτους ἦταν ν' ἀποτελέσει ἕναν μεταβατικὸ σταθμὸ γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀποκατάσταση. Ἡ πολιτικὴ του ἦταν ἔτσι ἀποκλειστικὰ ἐξωτερικὴ, τὰ ἐσωτερικὰ κοινωνικὰ ζητήματα τὸν ἐνδιέφεραν πολὺ λίγο, καὶ τοῦ δημοτικισμοῦ τὴν ἰδέα τὴν ὑπόταξε καὶ αὐτὴ στὴν ἐθνικιστικὴ του ἰδεολογία, γιατί τὴ δημοτικὴ γλώσσα τὴν εὔρισκε σὰν ἕνα μέσο γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς φυλῆς. Καὶ τὴν ἰδεολογία του αὐτὴ τὴν ὑπεγράψαζε μ' ἕναν ἱερὸ ἐθνουσιασμὸ, πού φώτιζε ὅλο του τὸ πρόσωπο, καὶ μέσα στοὺς πατριδοκάπηλους, πού εἶχα γνωρίσει ὡς τότε, καὶ μέσα στὴν ἀηδία πού δοκίμαζα στὶς φλυαρίες τους, πρώτη φορὰ μπόρεσα ν' ἀκούσω ἕναν δλόκληρο κόσμον ἰδεῶν, πού μὲ συγκινοῦσε, εἰν' ἀλήθεια, ὄχι πολὺ, μὰ μοῦ προκαλοῦσε τὸ σεβασμὸ καὶ στὶς ἰδέες καὶ στὸν ἄνθρωπον πού τὶς ὑπεγράψαζε μὲ ὅλη τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς του, πού τὶς εἶχε ζήσει, καὶ πού ἐκθέτοντάς τες, ἔπαιρνε τὴν

αἴγλη ἀληθινοῦ Ἑθνικοῦ κήρυκα. Κατάντικρό του ἔγω, μικροαστός, χωρὶς τὰ θάρη τῆς οικογενειακῆς παράδοσης, θγαίνοντας ἀπὸ ἐλαρχία πού τῆς συντάραζε τότε μεγάλη κοινωνικὴ πρόβλημα, προυοιμια καὶ τότε καὶ σήμερα ἀκόμα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, τὸ ἀγροτικὸ, γυρίζοντας στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν πρώτη στὸν πολιτισμὸ χώρα, μὲ τὴν ἐντονώτερη ἐκδήλωση τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, καί, μὴν ἔχοντας ποτε ἀπασχοληθεῖ μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, ἀναγνώριζα πάντα τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας ἀνάπτυξης καὶ στοὺς ὑπόδουλους ἀδερφοὺς, σὰν ἀξίωση δημοκρατικῆς καὶ φιλελεύτερης ἐσωτερικῆς πολιτικῆς στὸ Κράτος πού ζούσανε, μὰ, στὸ βάθος κρατιστῆς, ἐνδιαφερόμωνα κυριώτερα γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ κοινωνικὰ προβλήματα τοῦ ἐλεύτερου Κράτους, ἀνίκανον ἀκόμα τότε γιὰ νὰ ἔχει ἱμπεριαλιστικὴ πολιτικὴ (μὲ τὴν ἐπαρροσὴ τῆς μαρξικῆς ὕλιστικῆς ἀντίληψης τῆς ἱστορίας δὲν μπορούσα εὔκολα νὰ καταλάβω τὸν ἐθνικισμὸ, μὴν ἰδεολογικὴ ἐντελὴς ἀντίληψη τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, ξένη πρὸς κάθε ὕλιστικὸν ὑπολογισμὸ), μὰ καὶ δὲν ἦταν ἀκόμα ἐσωτερικὰ ὄριμο, ἐνῶ ὁ ἱμπεριαλισμὸς προὑπόθετε ξεχειλίσματα τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, πού γι' αὐτὸ ζητάει ἐδαφικὴ ἐπέκταση, τέλος τὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὸ καταλάβαινα σὰν ἕνα σημεῖο τοῦ ἐσωτερικοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, γιατί μὲ τὴ δημοτικὴ δ' ἀνέβαινε τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ μωρῶσει νὰ χειριστεῖ τὸ δημοκρατικὸ του πολιτεύμα. Ἔτσι, ἀπὸ ἀντίθετα σημεῖα ξεκινώντας, συναντούμαστε σὰν ἐφαπτόμενοι κύκλοι, στὸ δημοτικισμὸ. Μὰ ἡ συζήτηση σὲ ἀρκετὰ ἀπογεύματα μᾶς πλησίαζε κάθε μέρα πὸ πολὺ καὶ τὸ κρασί μας νερανόταν ἀπὸ λίγο - λίγο, γιατί ἀπὸ τότε ἀρχισα νὰ βλέπω μὲ διαφορετικώτερα μάτια τὸν ἑλληνικὸν ἐθνικισμὸν, ὄχι ὅπως ἐνόμιζα σὰν ἀληθινὸν ἱμπεριαλισμὸν, μὰ σὰν ἕνα ἰδιαίτερον εἶδος τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ μὲ ἰδεολογικὰ ὅλας διόλου μοτίβζ καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ συμπερονοτολογικὴ ἀποψη, πού μπορεῖ νὰ εἶναι συνέπεια τῆς κρατικῆς ἐπέκτασης μὰ ὄχι καὶ σκοπὸς ἐκείνων πού ζητοῦν πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴν ἀπελευθέρωση ὑπόδουλων ἀδερφῶν καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀποκατάσταση σὰν μέσο τῆς δημιουργίας ἐθνικῆς ζωῆς. Κ' ἐκείνος πιστεύω νὰ μοῦ ἔκανε τὴν παραχώρηση στὸ σημεῖο